

LCF precíz széles tartományú műszer

Az LCF mérő műszer könnyen beszerezhető alkatrészekkel (HESTORE WEB áruház), házilag is könnyen elkészíthető egyoldalas vagy kétoldalas nyákkal megépíthető.

Hobbi szinten az AVR processzor programozásával foglalkozom. Az egyik projektemnél (kutya/macska-riasztó elkészítése) kíváncsi voltam egy, az általam tekercselt kis transzformátor induktivitásának értékére, de nem volt ilyen mérő műszerem. Így az említett projekt után egy LCF mérő műszer elkészítése lett a következő cél. Természetesen a mérő műszer lelke is egy AVR mikroprocesszor.

Az Interneten megtaláltam a képleteket az L és C számításokra az inverterekkel épített LC és CR rezgőkörök segítségével (ld. később). A számítás elméletével, gyakorlati alkalmazásával John Becker az Everyday Practical Electronics, 2004 February cikkben foglalkozott. Cikkében hivatkozott a George Hyltonnak a Logic Gate Inverter Oscillators of Sept/Oct '02 cikkére. Lehetséges, hogy még sokan mások is foglalkoznak a témával, amiről tudomásom nincsen.

A képletek kipróbálásához próbapanelen terveztem az áramkört, majd IAR C-ben megírtam a programot az ATMEGA-8 AVR processzorhoz. Sok kísérlet és módosítás után a működőképes áramkört megterveztem az Eagle-ben, az egy oldalas nyákot vasalásos módszerrel elkészítettem, az alkatrészeket beforrasztottam. A műszer működik.

A műszer mérési tartománya:

C: 1pF – 20000 μ F (a felső határ, amit megmértem: 10000 μ F (képem nincsen róla, mivel egyik elektronikai boltban mértem), de számításaim szerint a 20000 μ F-ot is tudja mérni).

L: 10 pH – 20 H (a felső határ, amit mértem: 2 H, de számításaim szerint akár 20 H-t is tud mérni).

F: 1 Hz – 8 MHz (az alsó határ, amit mértem 30 Hz, de számításaim szerint sokkal kisebb frekvenciát is tud mérni).

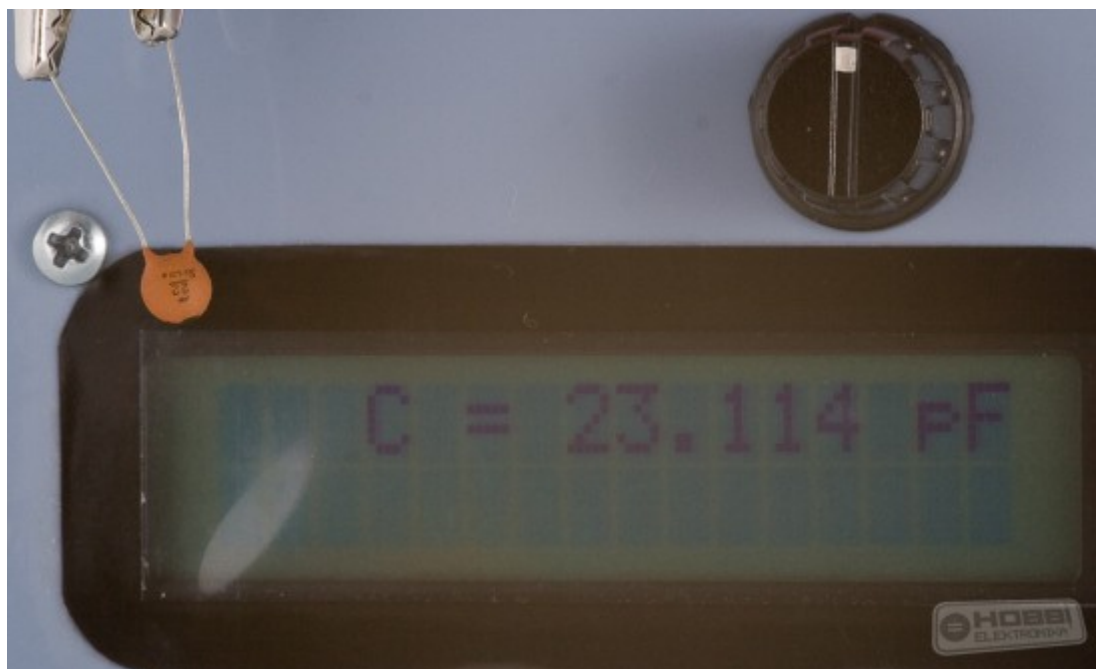
Lássuk először a képeket!

A kész műszer (kalibrációs művelet) után:

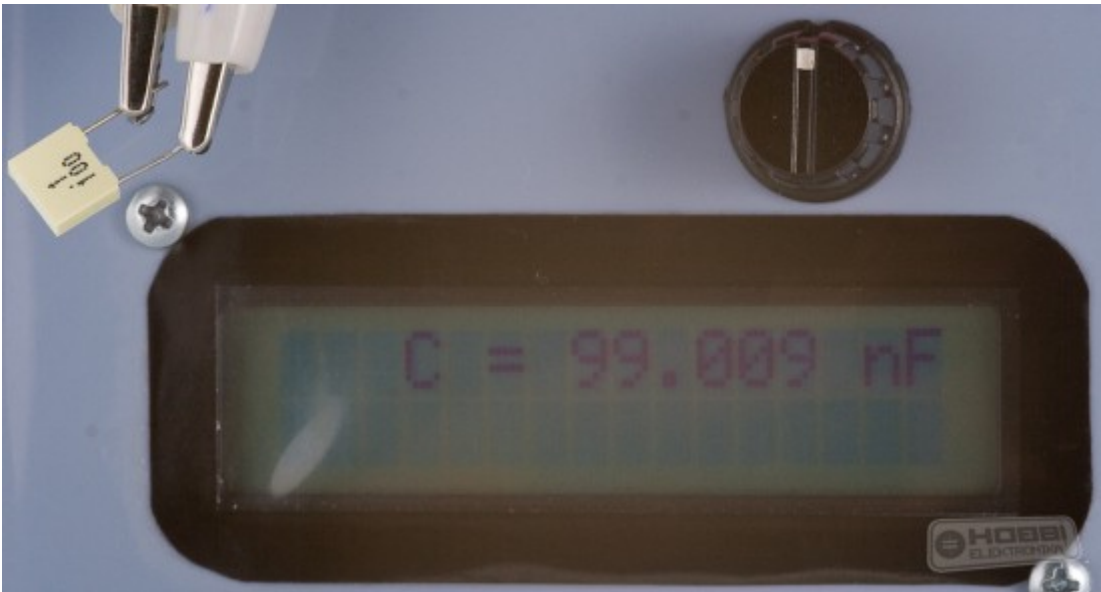

Képek a C mérésekről:

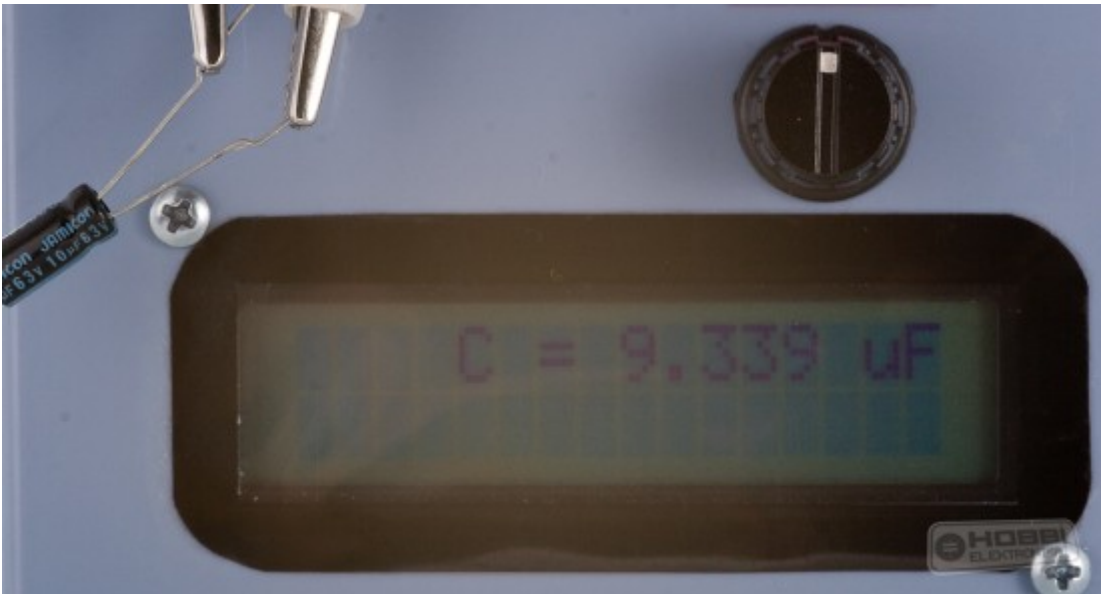
22 pF:

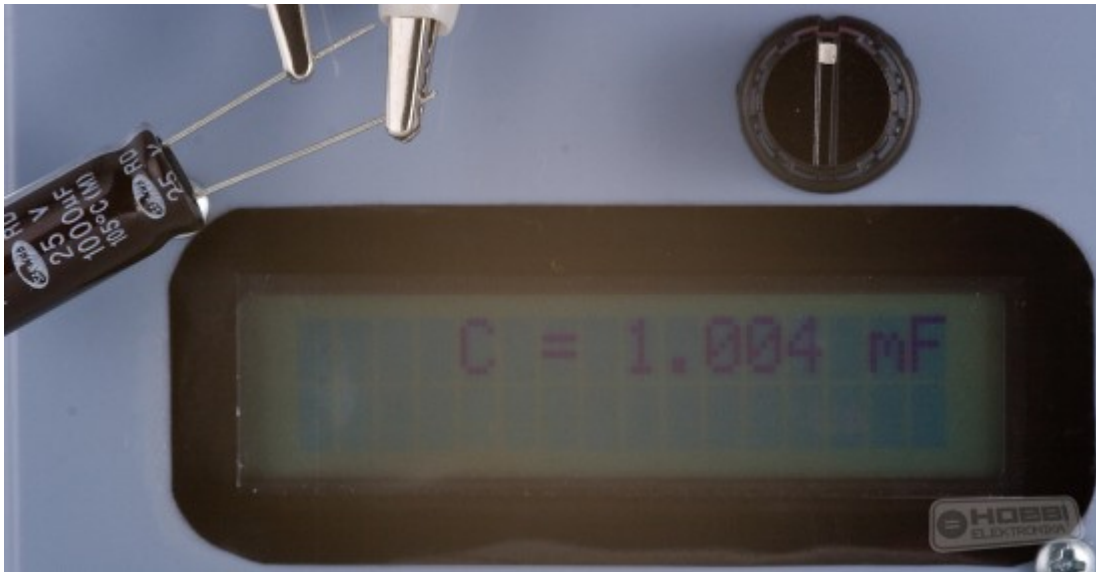
100 nF:

10 uF:

1000 μ F:

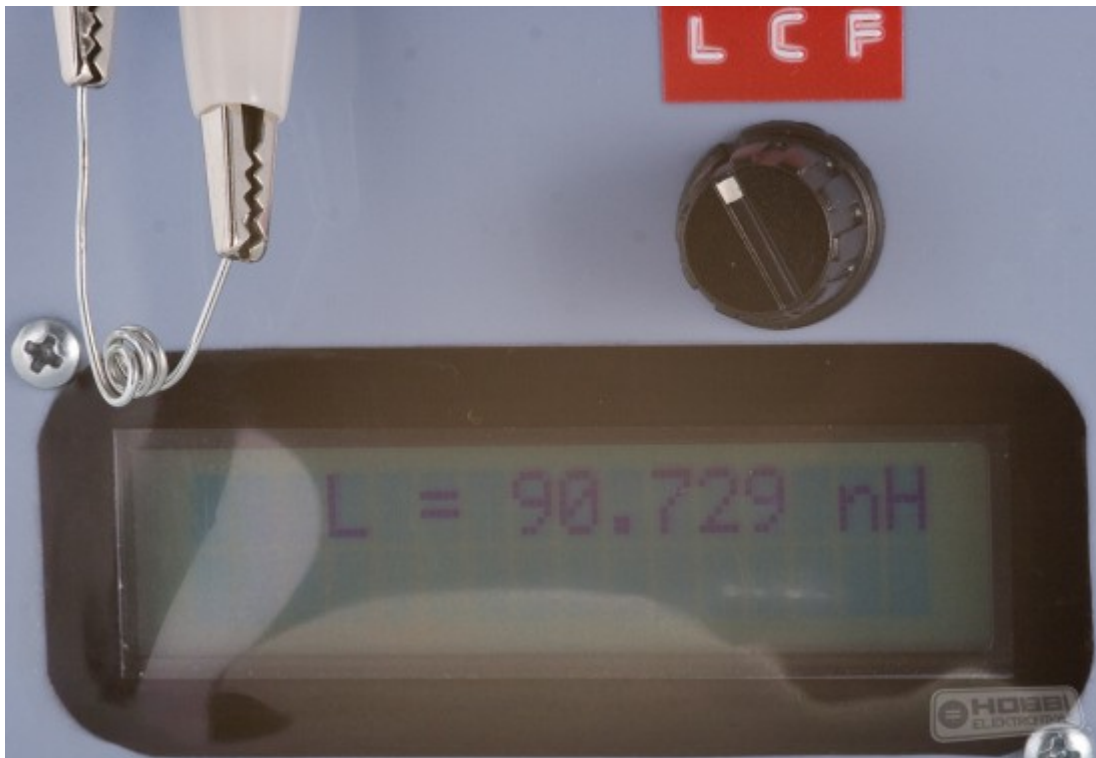

5000 μ F (5 db 1000 μ F kondenzátor, párhuzamosan kötve):

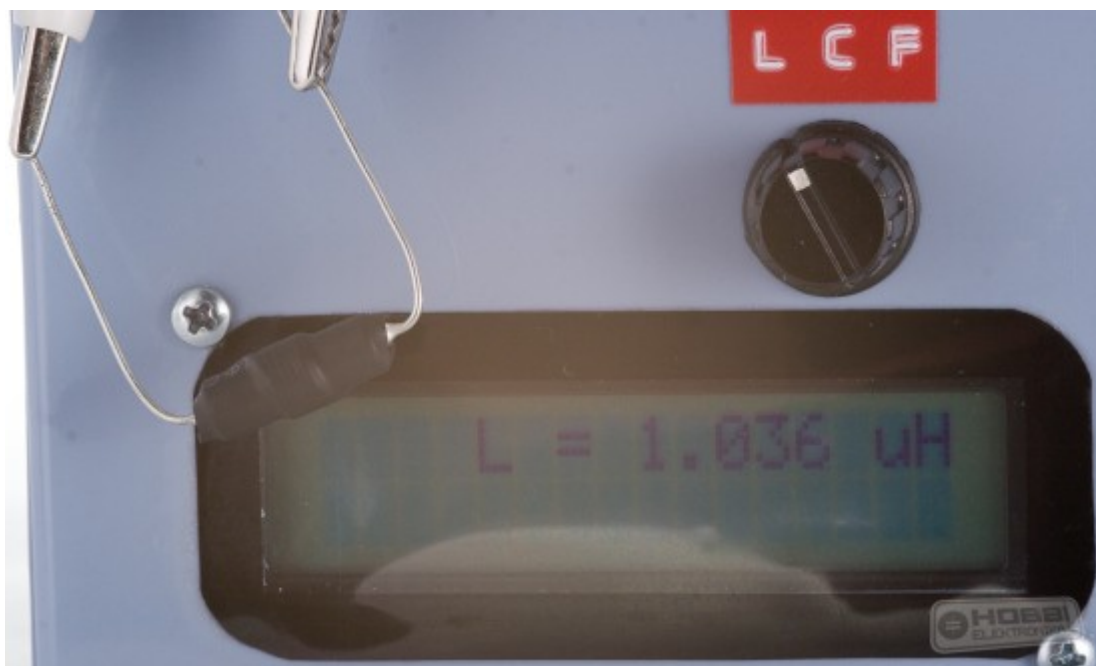

Induktivitások mérése:

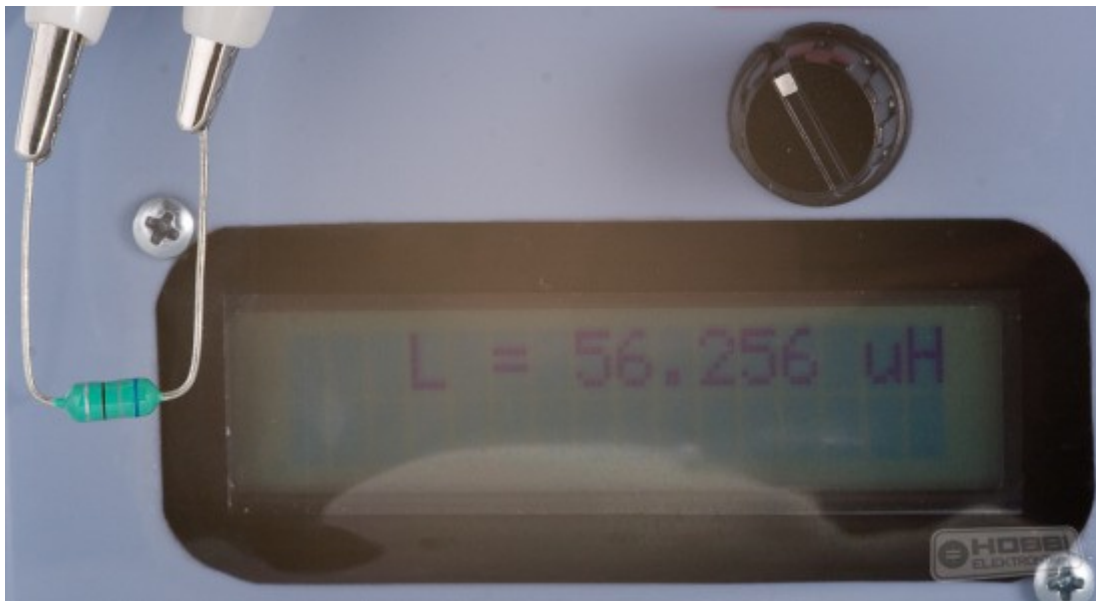
vezeték, néhány menettel:

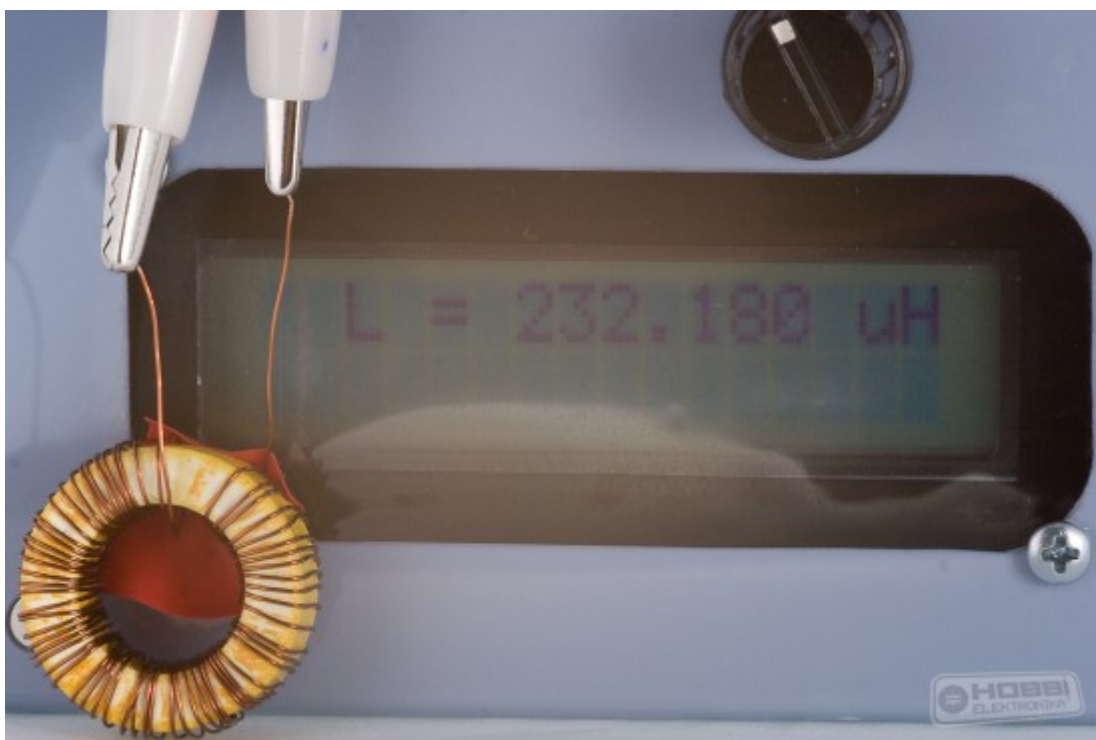
1 uH tekercs (meglepően precíz tekercs):

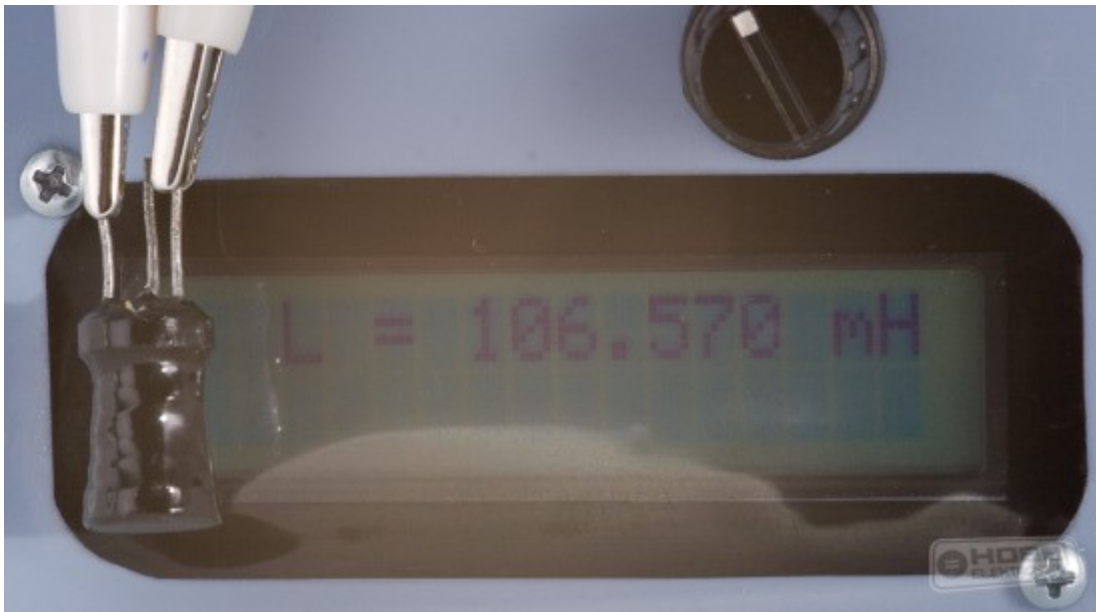
68 μH (20%-os hibatűrésen belül):

Saját tekercs:

Egyik kínai riasztóból kisserelt tekercs:

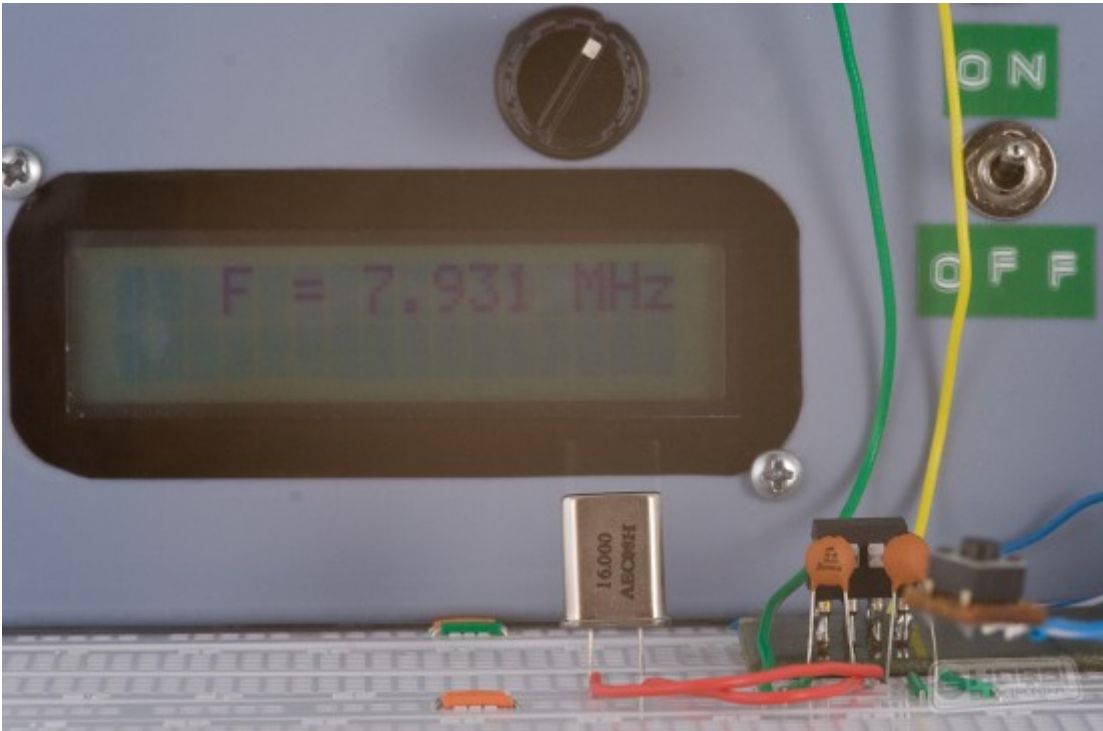

12 V, 1A adapter primer tekercs:

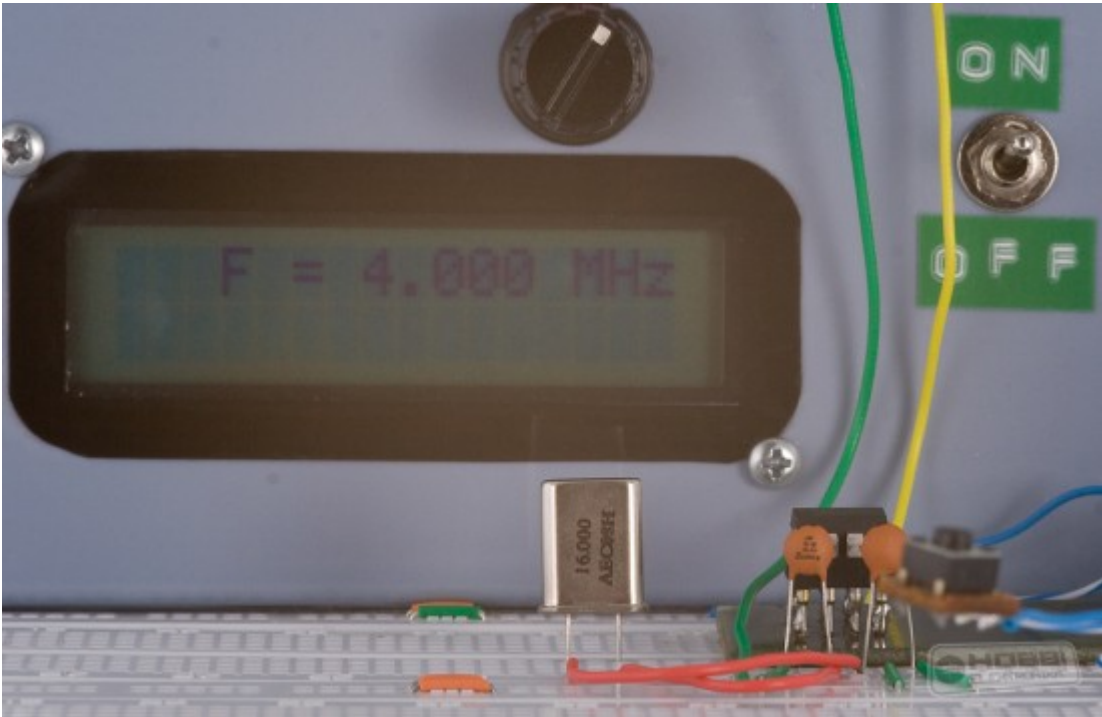

A mérő műszer 16 MHz kristállyal működik, így maximálisan 8 MHz négyzög-jelet tud mérni. A jel maximálisan 5 V lehet. A különböző frekvenciák előállításához külön kis programot írtam egy ATTiny45 AVR mikroprocesszorhoz. A nyomó gomb nyomására a processzor a soron következő frekvenciát szolgáltatja. *Figyelem: pólus-helyesen (+ / -) kell használni a mérő vezetéket!!!*

8 MHz (itt picit pontatlan, 1%-os hiba):

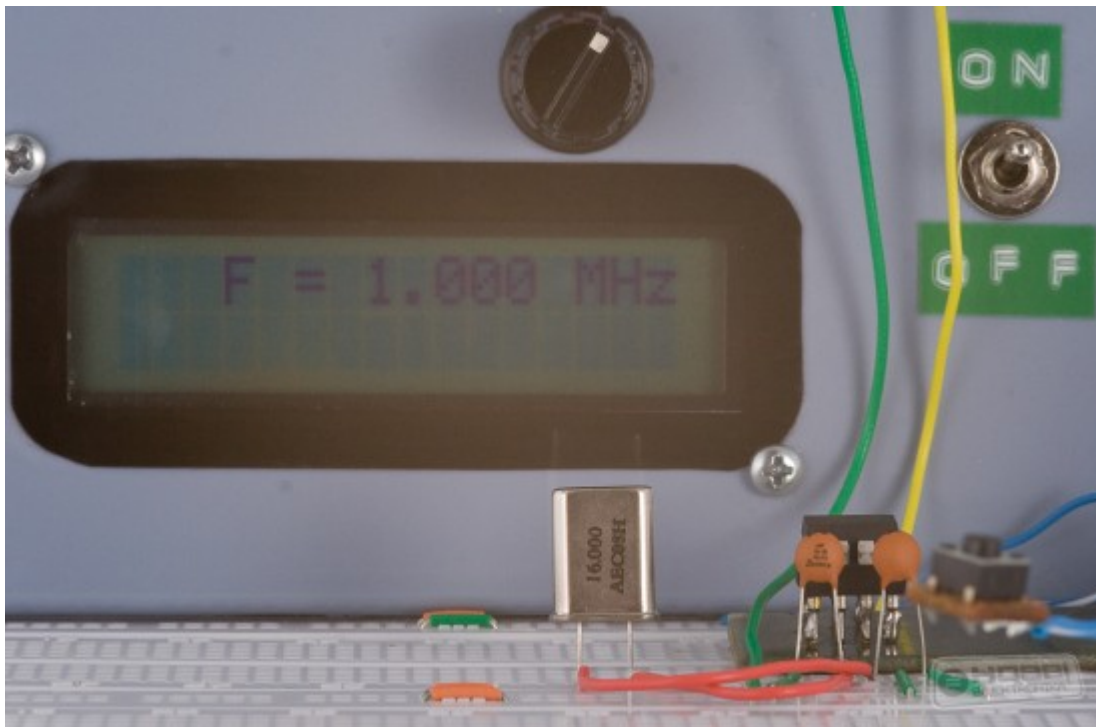

4 MHz:

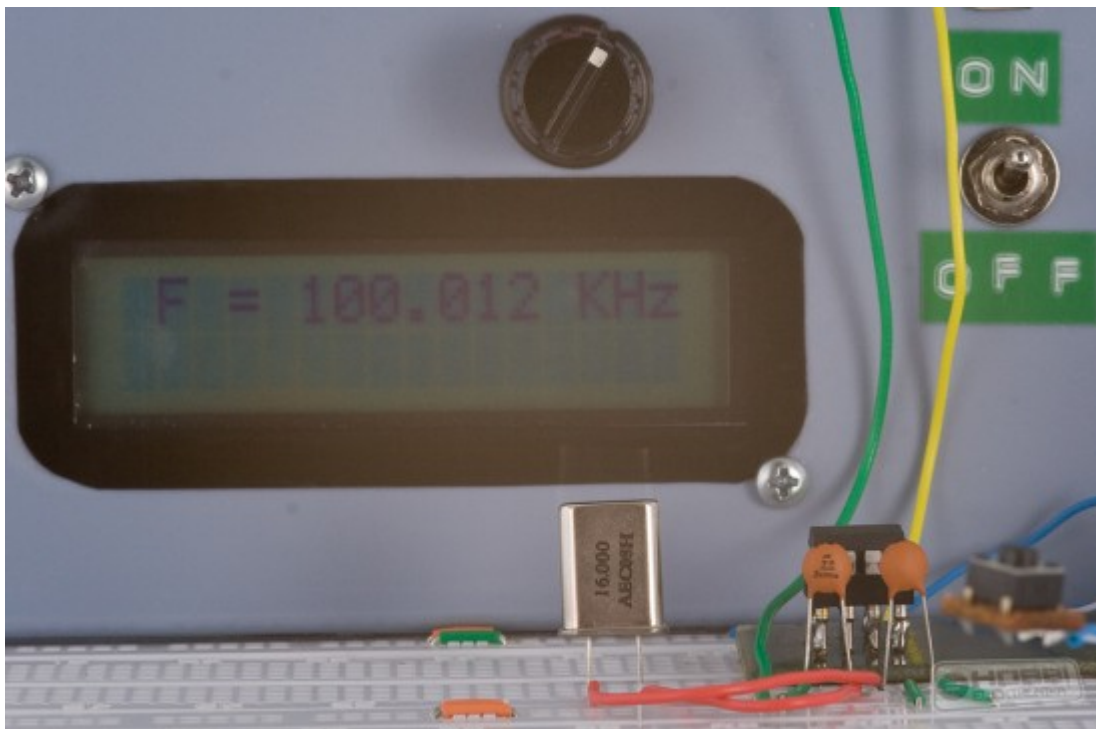

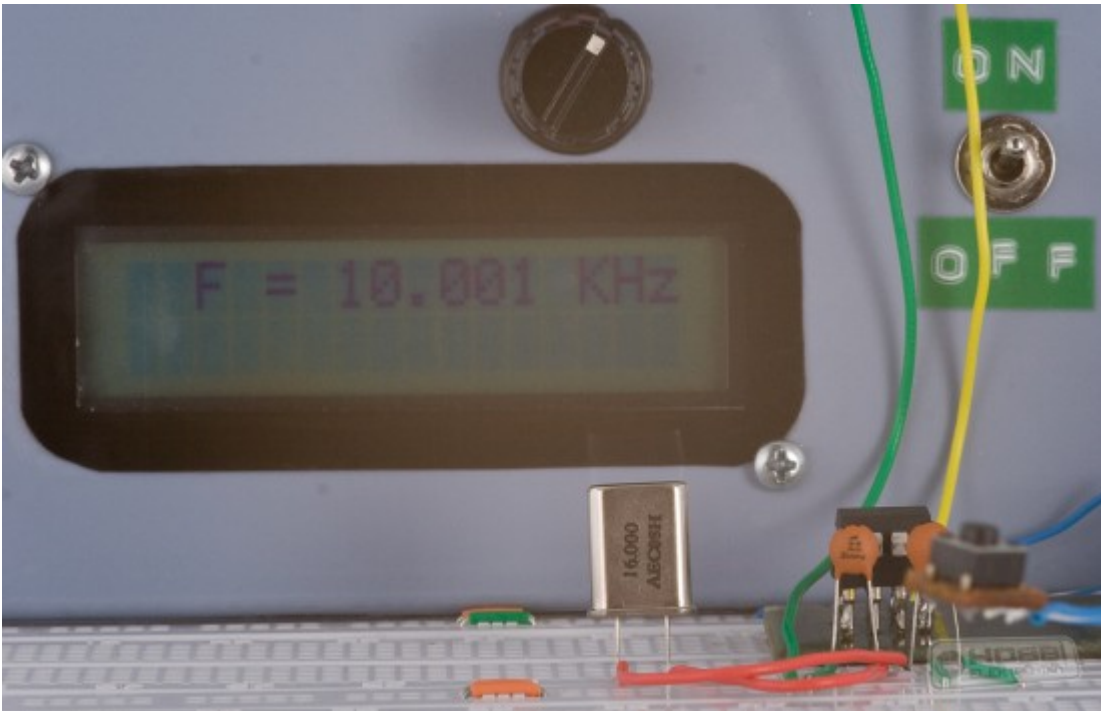
1MHz:

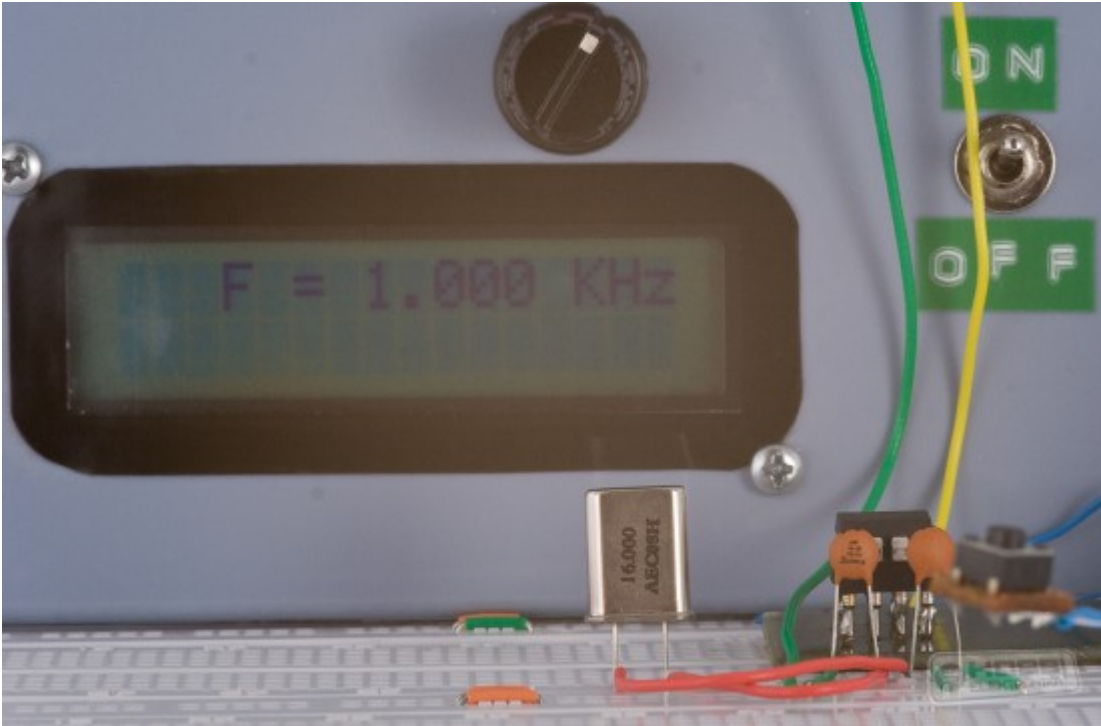
100 KHz:

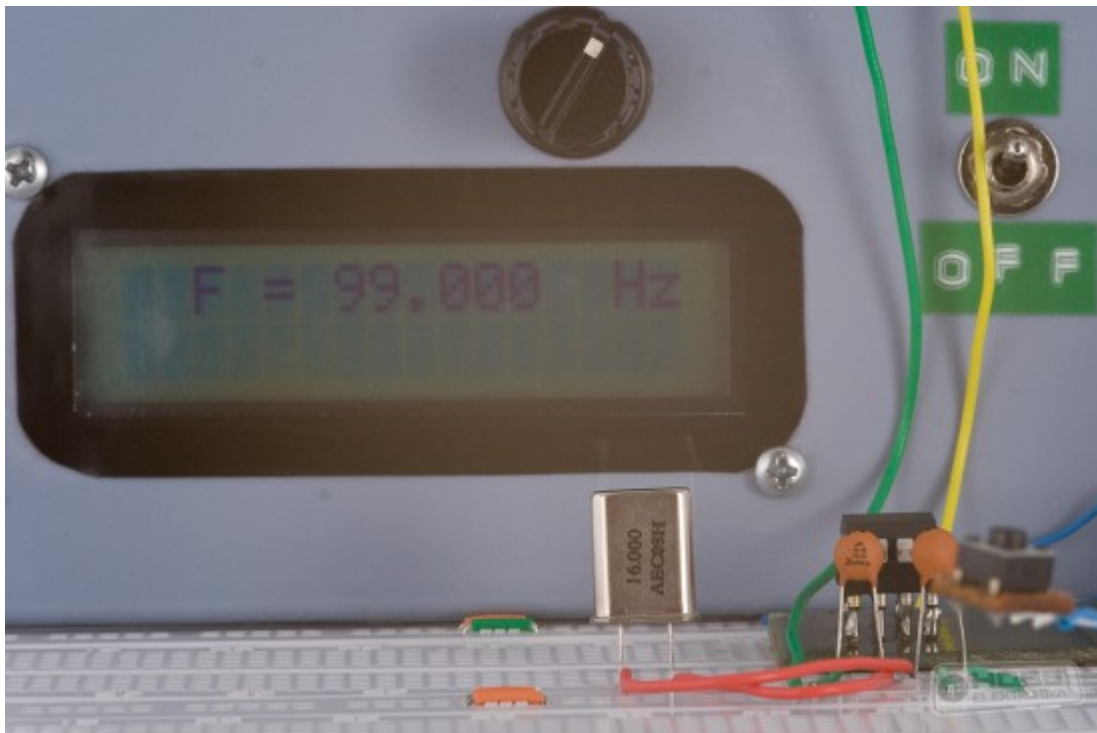
10 KHz:

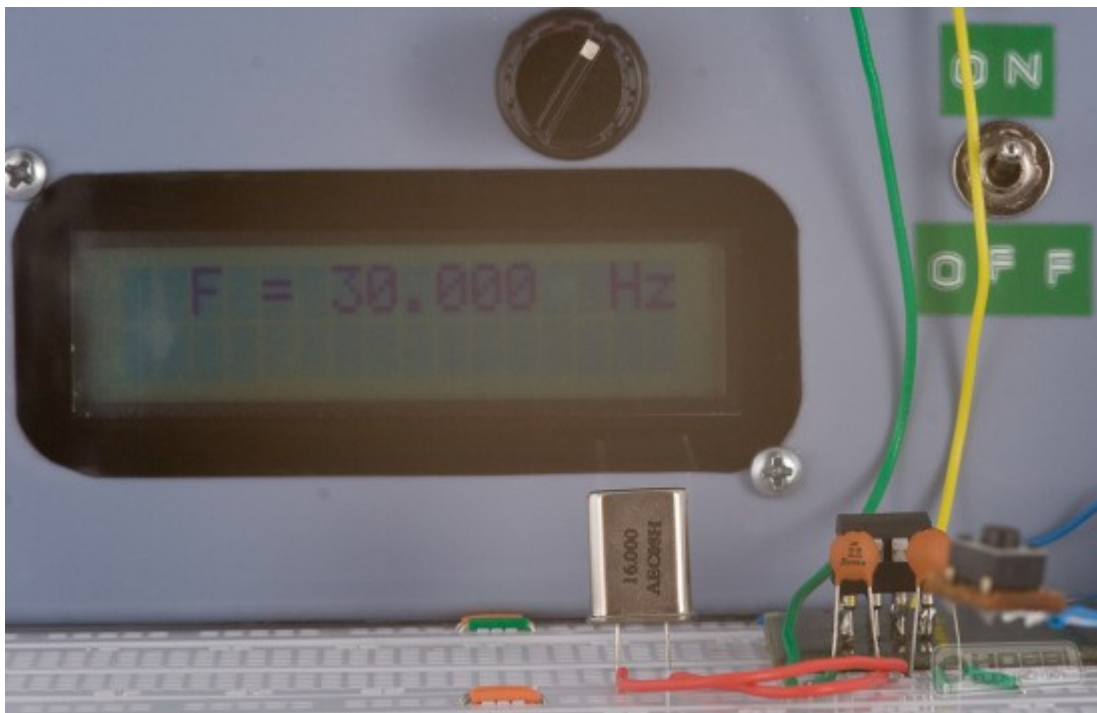
1 KHz:

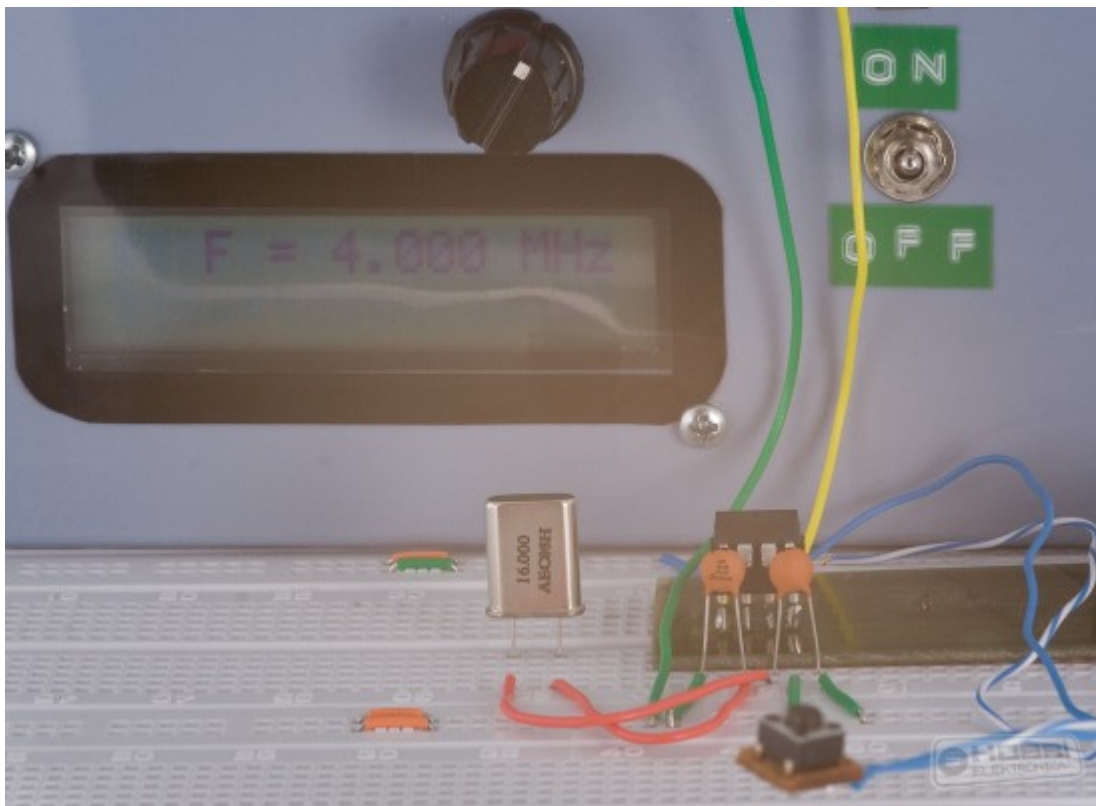
99.5 Hz:

30.5 Hz:

Frekvenciát szolgáltató áramkör, próbapanelen (magasabb nézőpontból):

Az LC számítási képleteket a következő kép mutatja:

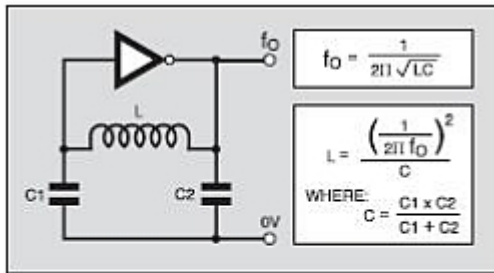

Fig.1. A basic inductance and capacitance (LC) oscillator.

$$F = \frac{1}{2 \times \pi \times \sqrt{L \times C}}$$

where:

F = frequency

$$C = \frac{C1 \times C2}{C1 + C2}$$

L = inductance

$\pi = 22/7$

$$L = \frac{\left(\frac{1}{2 \times \pi \times F}\right)^2}{C}$$

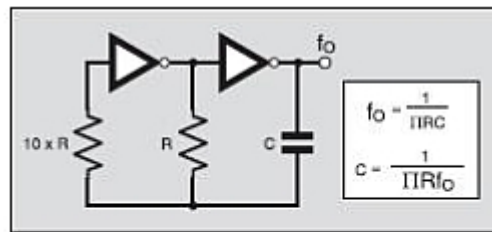
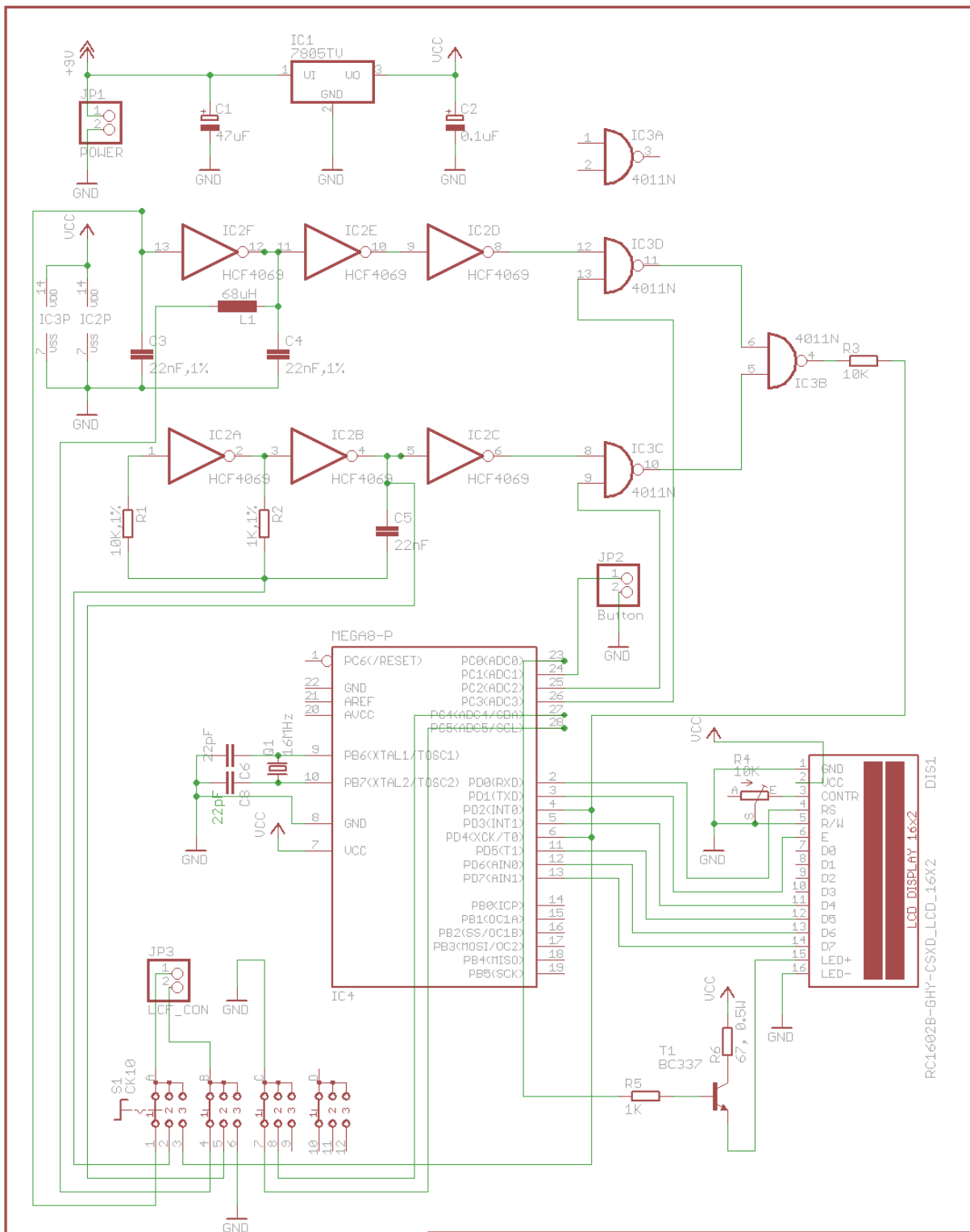

Fig.2. A basic capacitance and resistance (CR) oscillator.

$$F = \frac{1}{\pi \times R \times C}$$

$$C = \frac{1}{\pi \times R \times F}$$

Az áramkörti terv Eagle programmal készült:

LCF mérő - dr. Le Hung	
TITLE: lcf_mero	
Document Number:	REV: 1.5
Date: not saved!	Sheet: 1/1

Az áramkörben a mikroprocesszor megméri a rezgő körök frekvenciáját, ebből számítja ki az induktivitás vagy a kondenzátor értékét. A precíz értékek kiszámításához 2 dolog szükséges: ismerni kell az áramkörben az 1%-kal megjelölt referencia értékeket és a mérőműszert kalibrálni (nullázni) kell tudni.

Szemben néhány másik mérő műszerrel, ahol követelmény a precíz alkatrészek használata - a műszerem szoftvere lehetőséget ad a referencia értékek utólagos bevitelére, minden egyéb hardver használata nélkül - így itt ez nem követelmény. Véleményem szerint fontosabb az alkatrészek működés közbeni stabilitása, azaz a hőmérséklet-változástól kevésbé változzon az értéke, mint, hogy az 1%-os pontos legyen egymagában. Természetesen ha az alkatrész pontos is és stabil is, az a legjobb. Kevésbé stabil alkatrész esetén, de minden esetben nagyon kis értékű alkatrész mérésénél a műszer gyors nullázása segít a hőmérséklet változásának hatásának kiküszöbölésében. Ha rendelkezésre áll 3 db 1%-os alkatrész (ld. ábrán: 1 db 1k, 1% ellenállás; 2 db 22 nF, 1% fólia kondenzátor), akkor nincsen szükség a referencia értékek bevitelére az első kalibráció során. Ezen értékek beviteléről később lesz szó. **Figyelem: ha lehetőség van, a referenciának szánt alkatrészek pontos értékét ismerjük / mérjük meg és a későbbi kalibrációhoz jegyezzük fel!!!**

Két fajta nyáktervet is készítettem el: egy oldalas és két oldalas. Igazából az egy oldalas nyákterv is két oldalas (tehát aki tud 2 oldalas nyákot elkészíteni, nyugodtan megteheti). Azért nevezem azt egyoldalás nyáktervnek, mert úgy lett megtervezve, hogy az alkatrész-oldal (top) vezetősávjai néhány egyenes átkötéssel könnyen helyettesíthetők (ld. műszeremet). A 2 oldalas nyáktervnél 2 oldalas nyákot kell elkészíteni, ami nehezebb, viszont előny, hogy kisebb nyák készíthető el. A bemutatott műszer az egy oldalas nyáktervvel készült. Megjegyzem, hogy az elkészült műszerben a trimmert egy fix 4.7 K ellenállással helyettesítettem, mivel számomra ezen típusú LCD-vel (HESTORE) az adja a legkellemesebb kontrasztot.

A nyáktervet szintén itt mellékelem:

[Egyoldalás PCB Nyákterv alkatrész listával](#)

[Kétoldalás PCB Nyákterv alkatrész listával](#)

A nyákterv elkészítésénél ügyeltem arra, hogy házilag is könnyen készíthető legyen: nagyobb forrszem, nagyobb vezetősáv.

A műszerem belsejéről néhány képet mutatok:

Műszer belseje:

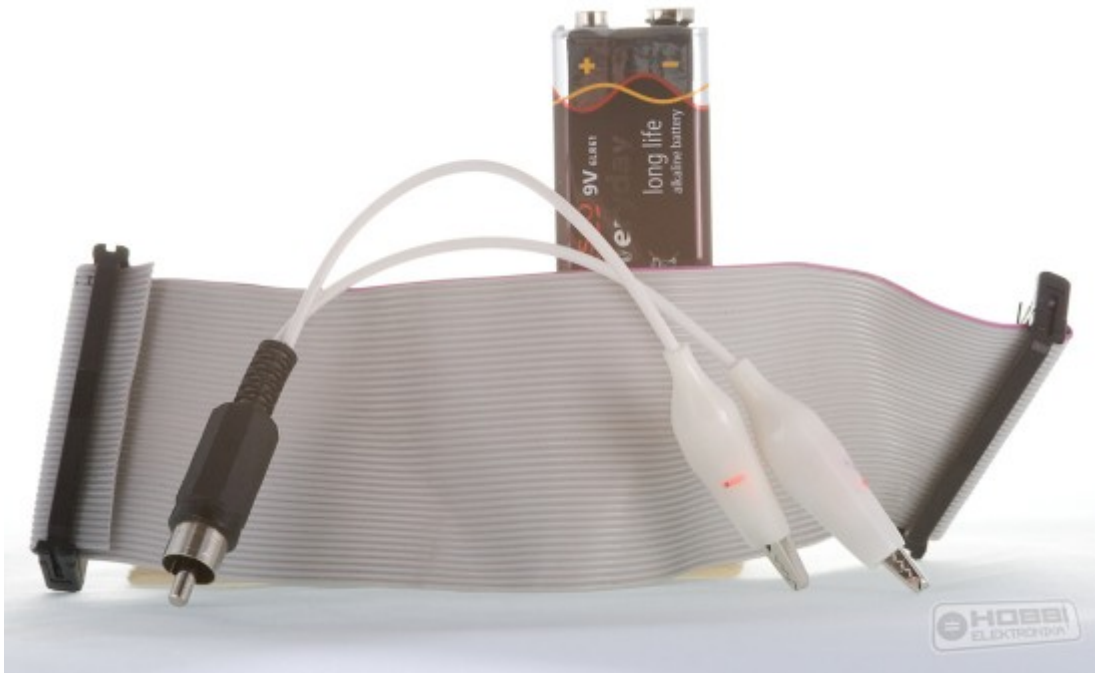

Műszer teteje belülről, LCD panellel:

Összekötő kábel (HDD szalag-kábel) és mérő kábel (szebb és praktikusabb lett volna, ha különböző színűek lettek volna, majd egyszer kicserélem 😊-> F méréseknél fontos, hogy pólus-helyesen használjuk !!):

Mérő műszer belseje, függőlegesen, 9 V elemmel:

A mérő műszer használata egyszerű. A 3 pozíciós forgó kapcsoló állásának megfelelően a műszer tudja a megfelelő mérési módot: L vagy C vagy F. Első bekapcsolásnál figyelmezteti a felhasználót, hogy a műszert kalibrálni (nullázni) kell (amíg ez nem történik meg, addig figyelmeztet).

Legelőször is, ha a referencia alkatrészek 1%-osak voltak, akkor nem kell az alap referencia-értéket módosítani. Ha nem, akkor a következőt kell megtenni: a nyomógombot **11-15** másodpercig benyomva tartjuk. A műszer kiírja az aktuális referencia értéket ($R = 1000 \Omega$). A nyomó gombot nyomkodva megváltoztatható az R értéke 900 és 1100 Ω között. Nyomkodás nélkül néhány mp múlva a műszer rögzíti a bevitt értéket a nem felejtő memóriájába. A C referencia értéke 11 nF ($C = C1 * C2 / (C1 + C2)$ képlettel kiszámítandó, pl. $22 * 22 / (22 + 22) = 11$ nF), mely 10nF és 12 nF között a fenti módszerrel megváltoztatható.

A műszer nullázása a következő szerint történik: C módban a mérő fejet (krokodil csipeszt) **nyitva hagyva**, L módban viszont **összezárva 3-5 mp-ig** lenyomva kell tartani a gombot. Ha

sikeres a nullázás, a műszer üzeni, hogy a kalibráció OK! A kalibráció bármikor megtörténhet, különösen ha nagyon kis értékű alkatrész értékét kell mérni, vagy ha egy másik környezetben (hidegebb vagy melegebb helyen) mérünk. A kalibrációs értékeket szintén az EEPROMBAN tárolja.

A méréshez egyszer kell **megnyomni** a gombot!

Alapban a műszer LCD háttérrel világít. Azonban ha kis ideig nem használjuk a műszert, áramtakarékoskodás miatt a műszer kikapcsolja a megvilágítást és a mikroprocesszor alvó állapotba kerül. A mérő újra használható lesz, ha megnyomjuk a gombot. Figyelem: még ha a processzor alszik, az LCD sötét, az áramkör ilyenkor még mindig fogyaszt valamennyi áramot, ezért ha nem használjuk a műszert, mindig kapcsoljuk ki!

Az LCD háttér megvilágítása (elem-kímélés gyanánt) kikapcsolható örökre, ha a nyomó gombot **7-9** mp-re nyomjuk (erre szintén emlékszik a műszer kikapcsolás után is). Természetesen újabb nyomva tartással újra aktiválhatjuk.

A műszerben lévő AVR mikroprocesszorba programot kell égetni. A műszer kipróbálásához egy demó verziót itt mellékelek, amit mindenki saját maga beégetheti magának, ezáltal kipróbálhatja a műszert. A demó program teljes értékű, azonban bekapcsolás után 5 mérést enged csak mérni. Újból méréshez ki kell kapcsolni, majd bekapcsolni. így e módon egy ideig kipróbálható.

Aki nem tud AVR EPROM-ot égetni, e-mail-t írhat a hutale@gmail.com címemre, az égetésben tudok segíteni. Akinek szüksége van a teljes értékű programra, szintén írhat nekem. Megegyezés esetén küldöm a személyre szabott (sorozatszámmal ellátott) programot vagy postázom az általam égetett processzort.

Remélem mindenki érti, hogy sokat dolgoztam a program megírásában (abszolút saját írás), így abszolút ingyen nem tudom oda adni.

[A demó program itt letölthető:](#)

Figyelem: minkét HEX file-t (Flash-be a programot, EEPROM-ba az adatokat) kell égetni.

Az égetéshez eszközök, leírások itt az AVR részben találhatóak. Nagyon egyszerű LPT-s és bonyolultabb USB-s égetők is elkészíthetők, beszerezhetők.

Jó munkát a saját LCF műszer elkészítéséhez vagy legalább is remélem, hogy van, akinek egy két hasznos információt, ötletet tudtam adni.

Köszönöm a türelmet.

dr. Le Hung (Hutale)